

**Soproni Egyetem
Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi
Kar**

**A pénzügyi kultúra
dimenzióinak
gazdaságszociológiai vizsgálata**

Doktori (Ph.D.) értekezés tézisei

Kovácsné Henye Lívia

Sopron

2019

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és
Szervezéstudományok Doktori Iskola

Doktori iskola vezetője: Prof. Dr. habil Kiss Edit Éva
egyetemi tanár

Program: Humán erőforrás társadalmi–gazdasági
összefüggései

Program vezetője: Prof. Dr. Kulcsár László CSc

Témavezető: Prof. Dr. Kulcsár László CSc

.....

A témavezető támogató aláírása

1. A munka előzményei

A kutatómunkára a szerzőt a több mint húsz éves bankban megszerzett tapasztalata ösztönözte. A rendszerváltást követő, a pénzügyi szektorban bekövetkezett ugrásszerű innovatív változásokat személyesen tapasztalta meg, mint ahogy azt is, hogy az emberek pénzügyi műveltsége és a fejlődő szektor közötti szakadék óriási - ez adta az alaphangot a kutatáshoz. A pénzügyi kultúra iránti igény, illetve annak fejlesztésére való törekvés az elmúlt évtizedekben folyamatosan jelen volt, azonban a 2008-ban kibontakozó világméretű pénzügyi válság kapcsán még hangsúlyosabbá vált. A pénzügyi válság számos negatív hatást gyakorolt a gazdaságra és a társadalomra egyaránt. Természetesen a pénzügyi kultúra színvonala a válság előtt sem volt megfelelő, de korábban a hiányosságok nem okoztak oly nagymértékű és rövid időn belüli koncentrállódó feszültséget a társadalomban, mint a pénzügyi válság hatására. A pénzügyi válság felkészületlenül érte az emberek nagy részét. A felkészületlenség azonban nem egyszerűen az ismeretek hiányából adódott. Ennek sokkal mélyebb szociológiai okai voltak. Mindenesetre világossá vált, hogy a pénzügyi kultúra helyzete, színvonala nem pénzügytechnikai kérdés, hanem alapvetően társadalmi, szociológiai.

Kitűzött célok

- Az értekezés alapvető célja a pénzügyi kultúra dimenzióinak feltárása a szakirodalom segítségével,

amely dimenziók a kutatási eredmények következtében jelentős mértékben hozzájárulhatnak a pénzügyi kultúra fejlesztéséhez.

➤ Cél volt az is, hogy a dimenziók segítségével pénzügyi kultúra típusokat alkosson a szerző, továbbá megvizsgálni azt, hogy különböző típusok, hogyan függenek össze a társadalmi, demográfiai változókkal.

➤ Az értekezés megírásakor további cél volt, hogy olyan magyarázó tényezőket azonosítson a szerző az általa vizsgált csoportban, amelyek a pénzügyi kultúra összetevőinek megértéséhez nyújtanak értékes információkat. Ilyenek lehetnek például a demográfiai változók, a jövedelmi helyzet, vagy az önálló életvitel. Az értekezés eredményei természetesen csak a vizsgált csoportra vonatkozóan érvényesek - de éppúgy, mint a nemzetközi szakirodalom esetében is tapasztalható -, az eredmények, a feltárt összefüggések ilyen esetekben sem lényegtelenek.

➤ A szerző céljának tekintette továbbá annak vizsgálatát, hogy összefügg-e a pénzügyi magatartás tudatosságának foka az önálló életvitel tapasztalataival. Van-e befolyása az önálló életvitelnek a pénzügyi kultúra alakulására?

➤ Végezetül a szerző célja az is, hogy kutatási eredményei segítséget nyújtsanak a pénzügyi kultúra fejlesztésére, fejlődésére irányuló programok kialakításához az oktatás és a tájékoztatás területén.

A kutatás hipotézisei

H1. A pénzügyi kultúra koncepciónak három eleme van; az ismeret, az attitűd (vélemény), a magatartás. Ez a három elem nem egyforma jelentőségű a pénzügyi kultúra egészét illetően.

H2. Az ismeret, mint a pénzügyi kultúra egyik vizsgált dimenziója, meghatározó az egyén pénzügyi kultúráját illetően.

H3. A pénzügyi viselkedés, vélemények alakulásában a családi háttér demográfiai- társadalmi jellemzői bizonyulnak a legbefolyásosabb tényezőknek.

H4. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül a család anyagi helyzetének megítélése összefügg az elektronikus banki csatornák használatával.

H5. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül azok iskolázottsági szintje, valamint gyermekeik a pénzügyek területén mutatott pozitív attitűdje között összefüggés van.

H6. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül az alacsonyabb iskolai végzettségű szülőkkel rendelkező hallgatók és a pénzügyi hirdetések között összefüggés van.

H7. Minél inkább önálló életvitelű a hallgató, annál inkább modern pénzügyi kultúra típusba tartozik.

2. Kutatás tartalma, módszere

A kutatás módszertana

A kutatás előkészítése során több előzményre támaszkodott a szerző. Egyrészt a szakirodalom megismerésére a pénzügyi kultúrával kapcsolatosan, amelynek elemzését a szakirodalom bemutatásakor végezte el, másrészt e témában végzett korábbi vizsgálataira, harmadrészt több éves banki tapasztalatára. A primer kutatás során először kvalitatív kutatási módszert alkalmazott a szerző, mely módszer segítségével (mélyinterjúk) jobban a felszínre szeretné hozni az alapkérdést, mélyebb betekintést nyerni a téma részleteibe, bízva abban, hogy az így kapott eredmények újszerű megállapításokhoz vezethetnek. A másik primer kutatási eszköz a kérdőíves felmérés volt, amelyet a magyarországi orvosi egyetemek hallgatói körében alkalmazott a szerző a pénzügyi kultúra helyzetét vizsgálva. A kutatás 2014/2015 tanév őszi szemeszterében (szeptembertől-decemberig) a magyarországi orvosi egyetemeken került lebonyolításra.

Kutatás eredményeinek feldolgozása

A kérdőív IBM SPSS 25.0 statisztikai program alkalmazásával került feldolgozásra. A leíró és keresztábra elemzés mellett többváltozós módszerek is alkalmazásra kerültek az eredmények megállapításához. A szerző tisztában van azzal, hogy az általa megkérdezett

minta nagysága, meglehetősen óvatosságra int az adott válaszokból levonandó következtetéseket illetően, azonban mindenképpen elegendő ahhoz, hogy a pénzügyi kultúra fontosságára e módon is felhívja a figyelmet.

1) Az első lépésben a szerző bemutatja, hogy az egyes fő dimenziók (ismeret, vélemény- attitűd és magatartás) kompozit indexeit hogyan építette fel, a kérdőívben feltett kérdésekre adott válaszokból.

2) A második lépésben bemutatja magát az elkészült kompozit indexeket, amelyekre azért van szükség, mert egy-egy kérdésre adott válasz a kérdőívben nem képes megfelelő erősséggel megjeleníteni az adott központi kategóriákat (dimenziókat). Az indexek már intervallum mérési szinten vannak, így gyakorlatilag bármelyik egyszerű és többváltozós módszer alkalmazható.

3) A következő lépésben a szerző a kompozit indexeket néhány társadalmi jellemzővel való kapcsolatában teszteli. Ennek alapján képet nyerhetünk arról, hogy az egyes indexek hogyan viselkednek eltérő társadalmi környezetben.

4) Negyedik lépésként az indexek egymással való kapcsolatát mutatja be a szerző, először a páros korrelációk alapján majd a parciális korreláció elemzés kimutatja a befolyásmentes kapcsolatokat az egyes indexek (ismeret, vélemény, magatartás) között.

5) Ötödik lépésként faktoranalízis segítségével pénzügyi kultúra típusokat alkot a megkérdezett

orvostanhallgató csoportjában. A faktoranalízis egyike a leggyakrabban használt változó-redukciós módszernek, amely nem a kutatásban résztvevő személyeket (a mintába került embereket), hanem a változókat (indexek) igyekszik típusokba sorolni a rájuk adott válaszok alapján. A változók (jelen esetben a kompozit indexek) viszonyaik alapján különböző típusokba rendeződnek, majd azok legjobban illeszkedő (rotáció) mintája alapján a módszer faktorokat alkot, és megvizsgálja a faktorok és az indexek viszonyát. A szignifikancia ellenőrzés után a kutatóra hárul a feladat, hogy megtalálja az egyes faktorok által reprezentált minőséget, és ennek megfelelően nevezze el az egyes típusokat. Az így kapott pénzügyi kultúra- típusokat vizsgálja meg társadalmi jellemzői alapján, azaz melyik társadalmi típusban melyik típus a gyakoribb. Az elemzést az intervallum szinten lévő faktor-pontok alapján végzi a módszer. Másképpen szólva, minden megkérdezett hallgató annyi rá jellemző faktor (típus) értéket kap, mint új változót, ahány faktort (típust) a kutató azonosított.

6) A faktoranalízis által alkotott típusokat egy másik többváltozós elemzéssel, a klaszteranalízissel alkotott típusok segítségével is ellenőrizte a szerző. A klaszterelemzés (K-közép módszer) az indexek értékei alapján nem a változókat, hanem a válaszolókat rendezi típusokba. Az így kapott eredményt összevetette a szerző a faktorelemzés típusaival, a két típusalkotás kapcsolatát vizsgálva.

7) Végezetül a kapott pénzügyi kultúra típusok összefüggését elemezte nemcsak a társadalmi háttér sajátosságaival, de más fontos magatartásokkal is.

3. Az eredmények

A felállított hipotézisekhez illeszkedően a vizsgálatok alapján a szerző az alábbi téziseket fogalmazta meg:

1. A pénzügyi kultúra koncepciónak három eleme van; az ismeret, az attitűd, a magatartás. A szerző megállapította, hogy ez a három elem nem egyforma jelentőségű a pénzügyi kultúra egészét illetően.

A szerző a három dimenziót több módszerrel is vizsgálta kutatása során. A bizonyításhoz úgynevezett kompozit indexeket hozott létre a kérdőív kérdései alapján. Az alapstatisztikák által kimutatott eredmények azt mutatták, hogy a társadalmi háttér változói a vélemények (attitűdök) dimenziójában gyakoroltak nagyobb hatást. Az eredmény alapján feltételezhető, hogy a pénzügyi kultúrára gyakorolt társadalmi hatások nem az ismeretek, vagy a szolgáltatások igénybevétele területén mutatkoznak meg elsősorban, hanem azokhoz való érzelmi viszonyulásokban, amelyek a modern pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos bizalom területén az attitűdökkel és a véleményekkel kapcsolatban nyilvánulnak meg. A szerző az adatait tovább elemezve, többváltozós (multivariáns) módszerek alkalmazására tért át. Az eredmény nemcsak azt mutatja, hogy a pénzügyi kultúra három vizsgált dimenziója eltérő összefüggésben van egymással alaposabban vizsgálva a

kapcsolatukat, hanem azt is, hogy az attitűdök és a pénzügyi szolgáltatások igénybevétele között erős összefüggés mutatkozik az ismeretekről függetlenül. A hipotézis bizonyítását a szerző többféle statisztikai módszerrel is vizsgálta, melyek eredményeképpen a hipotézis állítása bebizonyosodott.

2. A szerző elvetette, hogy az ismeret, mint a pénzügyi kultúra egyik vizsgált dimenziója, meghatározó az egyén pénzügyi kultúrája minőségében.

A szakirodalmi kutatás során megállapítható, hogy sok esetben a vizsgálatok többnyire ismereti kérdésekből állnak, és a három vizsgált dimenzió közül az ismeret elem az, amely a legtöbb vizsgálat fókusza. Ezért fontos megtudni azt, hogy az ismeret, mint a pénzügyi kultúra egyik vizsgált dimenziója meghatározó volna az egyén pénzügyi kultúrája minőségében. Az eredmény nemcsak azt mutatja, hogy a pénzügyi kultúra három vizsgált dimenziója eltérő összefüggésben van egymással, alaposabban vizsgálva a kapcsolatukat, hanem azt is, hogy az attitűdök és a pénzügyi szolgáltatások igénybevétele között erős összefüggés mutatkozik az ismeretekről függetlenül. Az is megállapítható tehát, hogy a pénzügyi kultúra fejlesztésére irányuló törekvéseknek nem elég az ismeretek növelése, hanem pozitív irányban kell változtatni a véleményeket, a felfogásokat is.

3. A szerző megállapította, hogy a pénzügyi attitűdök, vélemények alakulásában a családi háttér

demográfiai- társadalmi jellemzői bizonyulnak a legbefolyásosabb tényezőknél.

Bizonyítást nyert, hogy a társadalmi háttér változói a pénzügyi vélemények (attitűdök) dimenziójában gyakoroltak nagyobb hatást. Ebben a dimenzióban nemcsak a szülők foglalkozása vagy iskolai végzettsége, hanem a család anyagi helyzete, lakóhelye, a fiatal neme is szignifikáns különbséggel járt együtt. Ezek alapján feltételezhető, hogy a pénzügyi kultúrára gyakorolt társadalmi hatások nem az ismeretek, vagy a szolgáltatások igénybevétele területén mutatkoznak meg elsősorban, hanem azokhoz való érzelmi viszonyulásokban, amelyek a modern pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos bizalom területén az attitűdökkel és a véleményekkel kapcsolatban nyilvánulnak meg.

4. Nem igazolódott az a feltevés, hogy a szülők társadalmi jellemzői ezen belül a család anyagi helyzetének megítélése összefügg az elektronikus banki csatornák használatával.

A kutatás során a hipotézis nem igazolódott. A korszerű pénzügyi szolgáltatások igénybevételére vonatkozó magatartások csak az anya iskolai végzettségének esetében mutattak szignifikáns kapcsolatot. A pénzügyi magatartás index, azaz a modernebb pénzügyi szolgáltatások igénybevétele és a család anyagi helyzetének megítélése között nem volt lényeges összefüggés. A számítások gyakorlatilag a két tényező között függetlenséget jeleztek.

5. A szerző megállapította, hogy társadalom jellemzői, azon belül a szülők iskolázottsági szintje, valamint gyermekeik a pénzügyek területén mutatott pozitív attitűdje között összefüggés van.

A hipotézis igazolódott. A pénzügyi attitűd kompozit index megoszlása mindkét szülő esetében a foglalkozás, valamint az iskolai végzettség tükrében is szignifikáns eredményt hozott. Mégpedig oly módon, hogy a magasabb státusú szülők egyetemista gyermekei pozitív véleményt formáltak, nagyobb bizalommal fordultak a pénzügyi szolgáltatások iránt. Ezek a változók tehát erőteljesebben hatottak a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos véleményekre, mint az ismeretek alakulására. Más társadalmi jellemzők, mint például az egyetemisták életkora, évfolyama, testvéreinek száma, nem voltak összefüggésben a pénzügyi attitűdök alakulásával. A diákok lakóhelye, a család anyagi helyzete, az egyetemisták neme szintén szignifikáns kapcsolatot mutatott.

6. Nem igazolódott az a feltevés, hogy a pénzügyi hirdetések és az alacsonyabb iskolai végzettségű szülőkkel rendelkező hallgatók között összefüggés van.

A hipotézis megdőlt, ugyanis a vizsgálatok szerint a szülők foglalkozása és végzettsége nem befolyásolta a pénzügyi reklámok negatív megítélését. Egyedül csak az anya foglalkozás helyzete járt együtt jelentős eltéréssel, ami azon alapult, hogy az inaktív foglalkozásúak egyetemista gyermekei jelentősen pozitívabban vélekedtek a pénzügyi televíziós reklámokról. Az anya

foglalkozása mellett a lakóhely jellege mutatott még értékelhető eltérést. A városi lakosú egyetemisták pozitívabban értékelték ezeket a reklámokat, mint a falusi háttérrel rendelkezők.

7. Részben igazolódott az a feltételezés, mely szerint minél inkább önálló életvitelű a hallgató, annál inkább modern pénzügyi kultúra típusba tartozik.

A szerző a hipotézis megállapításakor azt feltételezte, hogy ez a körülmény (önálló életvitel) megalapozottabb, körültekintőbb pénzügyi kultúrát eredményezhet, mivel kevésbé számíthatnak a család gyakori segítségére. Ez a feltételezés csak részben igazolódott, részben viszont nem. Az adatok szerint ugyanis a kép ellentmondásos. A klaszteranalízis eredményei azt mutatják, hogy a modern pénzügyi kultúrafelfogás nincs szignifikáns kapcsolatban az önfenntartás jelenségével, azaz az önfenntartás index mindegyik csoportjában megtalálható a modernebb pénzügyi szemlélet közel hasonló arányban a vizsgált egyetemisták között. A tradicionálisabb szemléletet tükröző klaszter esetében viszont az látható, hogy ez a kapcsolat szignifikáns. Ez azt jelenti, hogy az önfenntartó életvitel nem kötődik a tradicionális pénzügyi kulturális mintákhoz, viszont a nem, vagy kevésbé önfenntartó életvitelt folytatók esetében ez a kulturális kötődés erőteljesebb.

A faktorelemzés eredményei viszont szignifikánsak, még hozzá mindkét pénzügyi kultúra faktor esetében hozzáátéve még, hogy irányuk is azonos. Tehát az önfenntartás fokozottabb jelenléte mindkét faktor, a

modern és a tradicionális pénzügyi kultúra típus esetében is erőteljesebben nyilvánul meg. A következtetés tehát az, hogy az önellátás intenzitása nem egy „vagy-vagy” választással jár együtt a pénzügyi kultúra típusai között, hanem mindkettő erősödésével, azaz a pénzügyi kultúra típus közötti választás polarizálódásának fokozódásával. A tudatos, megfontolt pénzügyi tevékenység nem mutatott lényeges összefüggést sem az önfenntartás jellemzőivel, sem pedig a családi háttér erős kötéseinek befolyásával.

Az új tudományos eredmények

Hipotézis	A kutatás eredménye
H1. A pénzügyi kultúra koncepciójának három eleme van; az ismeret, az attitűd (vélemény), a magatartás. Ez a három elem nem egyforma jelentőségű a pénzügyi kultúra egészét illetően.	A hipotézis igazolásra került. <i>(A pénzügyi kultúra három vizsgált dimenziója eltérő összefüggésben van egymással)</i>
H2. Az ismeret, mint a pénzügyi kultúra egyik vizsgált dimenziója, meghatározó az egyén pénzügyi kultúráját illetően.	A hipotézis elvetésre került. <i>(A vizsgált dimenziók közül nem az ismeretek a legjelentősebbek pénzügyi kultúra koncepciójában, hanem az attitűdök és a bizalmat tükröző pénzügyi magatartások megléte, vagy hiánya.)</i>

<p>H3. A pénzügyi attitűdök, vélemények alakulásában a családi háttér demográfiai-társadalmi jellemzői bizonyulnak a legbefolyásosabb tényezőknek.</p>	<p>A hipotézis igazolásra került. <i>(A társadalmi háttér változói a pénzügyi vélemények (attitűdök) dimenziójában gyakoroltak nagyobb hatást.)</i></p>
<p>H4. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül a család anyagi helyzetének megítélése összefügg az elektronikus banki csatornák használatával.</p>	<p>A hipotézis elvetésre került. <i>(A modernebb pénzügyi szolgáltatások igénybevétele és a család anyagi helyzetének megítélése között nem volt lényeges összefüggés.)</i></p>
<p>H5. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül azok iskolázottsági szintje, valamint gyermekeik a pénzügyek területén mutatott pozitív attitűdje között összefüggés van.</p>	<p>A hipotézis igazolásra került. <i>(A pénzügyi attitűd kompozit index megoszlása mindkét szülő esetében a foglalkozás, valamint az iskolai végzettség tükrében is szignifikáns eredményt hozott.)</i></p>
<p>H6. A szülők társadalmi jellemzői, ezen belül az alacsonyabb iskolai végzettségű szülőkkel rendelkező hallgatók és a pénzügyi hirdetések között összefüggés van.</p>	<p>A hipotézis elvetésre került. <i>(A vizsgálatok szerint a szülők foglalkozása és végzettsége nem befolyásolta a pénzügyi reklámok negatív megítélését.)</i></p>

<p>H7. Minél inkább önálló életvitelű a hallgató, annál inkább modern pénzügyi kultúra típusba tartozik.</p>	<p>A hipotézis részben igazolódott. <i>(Az anyagi függetlenség intenzitása nem befolyásolja a pénzügyi kultúra típusaiba való (oda)tartozást, mivel ez az intenzitás erőteljesen jelen van mindkét vizsgált pénzügyi kultúra típusban.)</i></p>
---	---

4. Következtetések és a javaslatok

A szerző a kutatásával arra vállalkozott, hogy a szakirodalom összefoglalásával, valamint empirikus vizsgálati eredményével segítsen a pénzügyi kultúra fejlesztéséhez vezető utat feltárni. Javaslatok a következők:

➤ A szerző javaslata az, hogy pénzügyi kultúra oktatását alaposan át kell formálni. A kutatás eredménye rámutat arra, hogy a pénzügyi ismeretek nem elegendők ahhoz, hogy az egyén pénzügyi kultúrája megfelelő szintű legyen. Jelenleg a középiskolákban alacsony óraszámú ismereti anyag továbbítása történik. Ezt a módszert át kell alakítani szituatív pénzügyi oktatásra. A középiskolán kívül felnőttekre is ki kell terjeszteni a pénzügyi oktatást, el kell jutni hátrányos helyzetű családokhoz is, a segélyek mellett ezúton kell segíteni őket a háztartások gazdálkodásában.

➤ Fontos, az oktatásban részt vevő pedagógus személye is, aki a szerző javaslata szerint nem feltétlenül kell, hogy az adott tantestület tagja legyen. A pénzügyi kultúra oktatását végző személy egy külsős személy lehet - az alacsony óraszám miatt esetleg körzetekre osztva az iskolákat -, aki hitelesen és hatékonyan közvetítené a pénzügyi kultúra dimenzióit szituációs gyakorlatokon keresztül. Ezek a külsős szakemberek esetmegbeszéléseken cserélhetnek véleményt, illetve oszthatnak meg tapasztalatot, melyet szereztek a gyakorlatok során. Ebben az esetben működhet a szerző véleménye szerint a pénzügyi kultúra tárgyban a szakirodalom által sokat említett minőségbiztosítás intézménye is.

➤ Szakemberek körében vitatott, hogy a tömegkommunikáció és elsősorban a televízió, játszik-e komoly szerepet a pénzügyi kultúra alakításában, vagy sem. A televízióban hirdetett pénzügyi termékek sokasága arra enged következtetni, hogy a pénzintézetek hisznek ebben a hatásban és/vagy a tömegkommunikáció sikeres marketing politikája játszik ebben szerepet. A pénzintézetek azonban elsősorban kereskedelmi és nem tájékoztatási tevékenységet folytatnak, azaz pénzügyi terméket akarnak eladni. Mindenképpen megkérdőjelezhető tehát a televízió „természetesnek vélt” erős hatása a pénzügyi kultúra alakítását illetően, legalábbis a vizsgált egyetemista csoportban. A szerző javaslata az, hogy a jövőben a média szerepének, illetve

hatásának tisztázását megcélózva szükséges volna egy alapos felmérést kezdeményezni.

➤ Az is figyelemre méltó eredmény a jövőben végzett felmérésekre utalva, hogy a pénzügyi magatartás tudatosságának foka és az önálló életvitel tapasztalatai hogyan függenek össze a pénzügyi kultúra sajátosságaival. A kutatásban a tudatos, megfontolt pénzügyi tevékenység nem mutatott egyértelmű összefüggést sem az önfenntartás jellemzőivel, sem pedig a családi háttér erős kötéseinek befolyásával. A pénzügyi kultúra fejlesztésére irányuló programok eredményességéhez elengedhetetlen megismerni, hogy az egyének pénzügyi ismereteit/ véleményét, attitűdjét/ magatartását milyen tényezők befolyásolják.

➤ A lehetséges jövőbeli kutatásoknál érdemes az értekezés keretében kialakított koncepció és az elvégzett elemzés kiterjesztése szélesebb társadalmi rétegekben is. Mikroszinten a fejlettebb pénzügyi kultúrával jellemezhető háztartások és vállalkozások nagyobb valószínűséggel kerülnek el a számukra kockázatos pénzügyi döntéseket, makroszinten pedig minél fejlettebb egy társadalom pénzügyi kultúrája, annál stabilabb a pénzügyi rendszer is. A magyar lakosságot nagymértékben érintette a pénzügyi válság, azonban a pénzügyi kultúra színvonalának emeléséhez nincs az országnak nemzeti stratégiája. Magyarországon a stratégia alkotás időszerűsége megfogalmazódott már, ezért érdemes a nemzetközi tapasztalatokat elemezni, a

sikeres stratégiák összetevőit feltárni. A szerző véleménye az, hogy az eredményei bemutatásával és javaslataival a hazai stratégia alkotás sarkalatos kérdéseit segíti megválaszolni, illetve irányt mutat a helyes irányok kijelölésében.

5. Releváns publikációk

Lektorált folyóiratcikk

Livia Kovacsne Henye, Laszlo Kulcsar (2015): Financial Literacy: Empirical Sociological Approaches Acta Regionala et Environmetalica (1) pp. 20-24.

Kulcsár László, **Kovácsné Henye Livia** (2011): Pénzügyi kultúra: Kincs, ami nincs Új Ifjúsági Szemle: Ifjúságelméleti folyóirat IX.évfolyam:(4.szám) pp. 35-44.

Konferenciakiadvány

Kovácsné Henye Livia (2018): A pénzügyi kultúra típusai és összefüggésük a társadalmi háttérrel (felmérés az orvosegyetemisták körében) In: Resperger, Richárd (szerk.) Demográfiai változások, változó gazdasági kihívások Nemzetközi Tudományos Konferencia. Sopron, 2018. november 8. – Tanulmánykötet Sopron, Magyarország Soproni Egyetem Kiadó p. 40-51, 11 p.

Kovácsné, Henye Livia (2015): Pénzügyi kultúra: egy empirikus kutatás eredményeinek bemutatása In: Shévlík Csaba (szerk.) X. Kheops Nemzetközi Tudományos Konferencia: Tudomány és Felelősség Mór,

Magyarország: Kheops Automobil-Kutató Intézet, p. n/a, 10 p.

Kovácsné Henye Livia (2014): Pénzügyi kultúra: kincs ami nincs In: Csiszár Imre, Kőmíves Péter Miklós (szerk.) Tavaszi Szél 2014 / Spring Wind 2014. 602 p. Konferencia helye, ideje: Debrecen, Magyarország, 2014.03.21-2014.03.23. Debrecen: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2014. pp. 105-113. IV. kötet. Szociológia és multidiszciplináris társadalom, pszichológia és neveléstudomány, hittudomány (ISBN:978-963-89560-8-8)

Kovácsné Henye Livia (2013): "Online generáció" versus pénzügyi kultúra In: Karlovitz János Tibor (szerk.) Társadalomtudományi gondolatok a harmadik évezred elején. 317 p. Konferencia helye, ideje: Komárno, Szlovákia, 2013.04.29-2013.04.30. Komárno: International Research Institute, pp. 61-68. (ISBN:978-80-971251-4-1)

Kovácsné Henye Livia (2013): Pénzügyi kultúra kutatási megközelítései In: Székely Csaba (szerk.) Felelős társadalom, fenntartható gazdaság: Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából: Tanulmánykötet [Social responsibility, sustainable economy: international scientific conference on the occasion of the Hungarian Science Festival]. 1157 p. Konferencia helye, ideje: Sopron, Magyarország, 2013.11.13 Sopron: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, pp. 105-113. (ISBN:978-963-334-144-5)

Kulcsár László, **Kovácsné Henye Lívია** (2011): Pénzügyi kultúra: kincs, ami nincs: Egy középiskolások körében végzett vizsgálat eredményei In: Barkóczy László, Hajdicsné Varga Katalin (szerk.) Nevelés és társadalom: Hagyomány és megújulás. 299 p. Konferencia helye, ideje: Kaposvár, Magyarország, 2011.03.25 Kaposvár: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, pp. 173-189. (Képzés és gyakorlat konferenciák; 5.) (ISBN:978-963-9821-37-8)